

තිරසාර ජලාධාර සංවර්ධනය සඳහා ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය යොදා ගන්නා ආකාර

 ලාධාර තිරසාර සංවර්ධනය සියවස් ගණනකට පෙර ඉතා යහපත්ව පැවතිණි. එය ජල සම්පත වටා ගොනු වූ සංස්කෘතියක් මත පිහිටා තිබිණි. එම සංස්කෘතිය ජල සම්පත මත පෝෂණය වෙමින් තිබූ නමුත් විදේශ ආක්‍රමණයන් ගෙන් පසුව මෙම සංස්කෘතිය ක්‍රමයෙන් ගිලිහී ගොස් ආත්ම ගරුත්වය හා ආත්ම විශ්වාසය නොමැති වහල් සමාජයක් බිහිවිය. එම තත්ත්වය නැවත ගොඩනැගීම සඳහා ක්‍රමානුකූලව පියවරෙන් පියවර කටයුතු කළ යුතුය. ඒ සඳහා සැහෙන කාලයක් ගතවිය හැක. මෙම ජලාධාර සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේ පවතින දේශීය දැනුම දියුණු කිරීම හා එයට ඉතා සම්පතම නූතන තාක්ෂණික දැනුම එකතු කිරීම මෙම වැඩසටහන් ආරම්භයේදී ම සිදුකළ යුතුය. එහෙත් මෙතෙක් පැවැති ජලාධාර සංවර්ධන ව්‍යාපෘති, තිරසාර සංවර්ධනය අරමුණු කර තිබුණත් යටෝක්ෂ්ණ අරමුණු ළඟා කර ගැනීමට වඩා මුදල් ඇතුළු සම්පත් කුමන හෝ කාර්යයක් සඳහා වැය කර එමගින් ව්‍යාපෘතිය සාර්ථකව ඉදිරියට යන බව හුවා දැක්වීමට කටයුතු යොදා ඇති බව බොහෝ විට දැක ගත හැක. එබැවින්,

1. ඉදිරියේදී යෝජිත ජලාධාර කළමනාකරණ ව්‍යාපෘති සඳහා නව සංකල්ප මත ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය යොදා ගැනීමේ වැදගත්කම තහවුරු කිරීම හා ඒවා ආරම්භයේ සිට තිරසාර තාවය ඉලක්ක කරගෙන කටයුතු කිරීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීම.
2. එම ව්‍යාපෘතින්ට සම්බන්ධ සාමාජිකයන්ගේ කුසලතා වැඩි දියුණු කිරීම හා ජලාධාර කළමනාකරණයේ දී තිරසාර සංවර්ධනයට අවශ්‍ය මානසික දියුණුව ඇති කරවීමේ හැකියාව වර්ධනය යන කරුණු ළඟා කර ගැනීමට දැනුවත් කිරීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

ඩී.එම්.ඩබ්. දසනායක කෘෂිකම් නිලධාරී

ස්වභාවික කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය, කෘෂිකම් දෙපාර්තමේන්තුව, ජේරාදෙණිය.

තිරසාර ජලාධාර සංවර්ධනය, ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයට ඉතා සම්ප අර්ථ දැක්වීමක් වශයෙන් මූලික සම්පත් නිසියාකාර ආරක්ෂා කරමින් ආදායම හා ජීවන තත්ත්වය වැඩි දියුණු කර ගැනීම ලෙසට හැඳින්විය හැක. මෙය නොනැවති දිගටම කරගෙන යන ක්‍රියාදාමයක් වේ.

මෙයට අමතරව පරිසරවේදීන්, ආර්ථික විද්‍යාඥයන් හා නොයෙකුත් සංවිධාන නොයෙක් අර්ථ දැක්වීම් ඉදිරිපත් කර ඇත. කෙසේ වෙතත් සමහර ජලාධාර වල ඉතා වැදගත් යැයි සිතන සම්පත් තවත් එකකට එසේ නොවිය හැක. එමෙන්ම ජලාධාර

කළමනාකරණය ප්‍රජා මූලිකව සිදුකරන බැවින්, එම ප්‍රජාවම මූලික කර සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම, මෙහෙයවීම හා ඇගයීම යන කරුණු නිසි කළමනාකරණයට ලක් කිරීම විශාල අවශ්‍යතාවයක් වනු ඇත.

ජලාධාරයක ප්‍රජාව එම ජලාධාරයේ පවතින හා පැවතුණු ස්වභාවය හොඳින් අවබෝධ කරගෙන ඇති අතර, පිටස්තර අයට වඩා ඔවුන්ට ඒ පිළිබඳව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව ඇත. මෙම ප්‍රජාව සමඟ හොඳ සම්බන්ධතාවයක් හා හොඳ සම්පතාවයක් ගොඩ නගාගෙන තිරසාර සංවර්ධනය ළඟා කර ගත හැකි එක් මාර්ගයක් වන්නේ ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ජලාධාර කළමනාකරණයයි.

ජලාධාරයක් යන්න අප කවුරුන් දන්නා පරිදි යම් ජල ප්‍රභවයක් හෝ ජල මූලාශ්‍රයක් වෙතට ජලය ඒකරාශී වන භූමි ප්‍රදේශයකි. සංවර්ධනයේදී වැදගත් වන්නේ එහි අඩංගු බිම් ප්‍රමාණය, ප්‍රජාව පරිහරණය කරන වපසරිය හා එහි පවතින පස, ජලය සහ වනාන්තර යන සම්පත් හා ආකාරය වේ. සංවර්ධනය කිරීමේදී මෙම කරුණුවල අන්තර් සම්බන්ධතාවයන් පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. ඒ අනුව සංවර්ධන සැලසුම් සකස් කල යුතුය.

එමෙන්ම එහි පළමුවෙන් ම කල යුතු කාර්යය කුමක්ද යන්න පෙල ගස්වා ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. එසේ නොකලහොත් තිරසාර බව සඳහා කටයුතු කිරීම අපහසු වේ. පළමුව මූලික ප්‍රශ්න විසඳිය යුතු අතර එය බැරැරැම් කාර්යයක් නම් තාවකාලිකව විසඳ ස්ථිරව විසඳීම සඳහා දිගුකාලීන සැලසුම් සකස් කල යුතුය. එසේ නොවුවහොත් ගොවීන්ගේ විශ්වාසය ගොඩ

නොනැගේ. එමෙන්ම පස සහ ජල සංරක්ෂණය පමණක් ගැනම සිතා කටයුතු කිරීම මෙතෙක් එම ව්‍යාපෘති අසාර්ථක වීමට එක් හේතුවක් වී ඇත.

තිරසාර බව ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කිරීම සඳහා මැනවි ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය මගින් සංවර්ධනය කරන ලද ජලාධාර ගැන අවබෝධයක් ලබා සාධාරණ නොවේ. එම ක්‍රියාවලියේ යම් අත්දැකීම් ප්‍රමාණයක් පමණක් ඒවායෙන් ලබාගත හැක. නමුත් අපේ පැරණි ජලාධාර කළමනාකරණය දෙස විමසිලිමත්ව කරුණු සොයා බැලීමෙන් සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය මගින් තිරසාර ජලාධාර කළමනාකරණය ඉටුකරගෙන ඇති අයුරු මැනවින් අවබෝධ කරගත හැක. අප පැරැන්නන් හට විශේෂ උපදේශකයින්, විද්‍යාඥයන් හා තාක්ෂණික දැනීම ලබා දීමට කිසිවෙකු නොසිටියහ. තම තමන් විසින් සිතාමතා අලුත් දෑ සොයාගෙන හොඳ නරක විශ්ලේෂණය කරමින් පියවරෙන් පියවර තිරසාර සංවර්ධනය උදෙසා පියනැගූහ. මේ කරුණු සියල්ලම තම තමන්ගේ ප්‍රධාන අවශ්‍යතා මත ගොඩනැගුණි. එවිට එම තිරසාර භාවය වඩාත් ශක්තිමත් විය. එමෙන්ම මෙම මිනිසුන්ගේ සමාජ රටාව දෙස බැලූවිට එක ගමක බොහෝ දුරට එකම ඥාති පිරිසක් පිටත් වූ බව ප්‍රකටය. එයින් තම තමන්ගේ ආත්ම ගෞරවය, අභිමානය, ගරුත්වය, එකමුතු බව කිසිවිටකත් බිඳුණේ නැත. එම ගම තුළ විනය, හැසිරීම, සංවර්ධන බව ආදී සඳවාරාත්මක ගුණ ස්වයං පාලනයකට ලක්වී තිබුණි. එම ගම තුළ කෙනෙකු විසින් කරන ලද හොඳ හෝ නරක කාර්යයක් පිළිබඳව අගය කිරීමක් හෝ අප්‍රසාදයට ලක්වීමක් හෝ සිදුවූයේ ඔවුන් අතර පැවැති සම්ප සම්බන්ධතාව හේතුවෙනි. එමඟින් ඉදිරි සමාජය හැඩ ගැසුණි.

එද ගැමි සමාජය යම් කාර්යයක් සඳහා එකතුවීමේදී එකිනෙකාගේ ගෞරවය ආරක්ෂා කරමින්. අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම හා නායකත්වය පිළිගනිමින් අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම ප්‍රතිඵල ඉතා සාර්ථක වීමට හේතු වූ බව පෙනේ. ගැමි ජීවන රටාව විමසීමේදී එම මිනිසුන්ගේ ඉඳුම් හිටුම්, ඇඳුම් පැළඳුම්, බෙහෙත් හා වෛද්‍ය ප්‍රතිකාර, කෑම බීම හා පෝෂණය යන ප්‍රධාන අවශ්‍යතාවයන් සපුරා ගැනීමේ පරමාර්ථ මත එය සංවිධානය වී තිබුණි. එමෙන්ම මුදල් ඉපයීම හා නොපෙනෙන සම්පත් මිලයට ගැනීමට ඉදිරිපත් වීමක් දක්නට නොලැබුණි. ඉතා හොඳ ගුණධර්ම වලින් යුත් තැන්පත් සමාජයක් එද පැවතිනි. එමෙන්ම තිරසාර සංවර්ධනය ආයාසයෙන් ඇති කල නොහැකි අතර, එය කිසිවෙකුටත් ආයාසයෙන් දීම ද කළ නොහැක. එය ජලාධාරය තුළ ජීවත්වන අයටම අවශ්‍යවන්නක් විය යුතුය.

මෙම ව්‍යාප්ති ක්‍රමවේදයේදී කුඩා කණ්ඩායම් මගින් අවශ්‍ය කටයුතු සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම, මෙහෙයවීම සහ ඇගයීම යනුවෙන් සඳහන් කර තිබුණත් එය ග්‍රාමීය මට්ටමේ නිලධාරීන්ට කුමන ආකාරයට කටයුතු කල යුතු යන්න පැහැදිලි නැත. ආරම්භක ක්‍රමවේදයක්ද නැත. මෙතෙක් ගොවීන්ගේ අදහස් වෙනත් අතකට යොමුවී ඇති අතර, එය නිවැරදි කර ගැනීමට ආකල්පමය වෙනසක් කළ යුතුය. එය අවශ්‍ය ආකාරයට සකස් කල යුතුය. මෙය එකවර කල නොහැකි අතර යම් කාලයක් ගත කිරීමට සිදුවේ. එය ඉටු කරගන්නා ආකාරය මෙතෙක් විස්තර කර නැත. එම නිසා මා යෝජනා කරන්නේ එම කටයුතු කර ගැනීමට ගොවි ක්ෂේත්‍ර පාසල් වැඩ සටහන යොදා ගන්නා ආකාරයට වැඩ සටහන් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීමය.

මෙයට විෂය පඳ්ධතියේ විෂය කරුණු මෙන්ම එද සහ අද තත්ත්වයට ජලාධාරය විකසනය වූ ආකාරය, එයට බලපෑ හේතු, ප්‍රශ්න, ගැටලු පරිසරය පිළිබඳ එද තිබුණු ආකල්ප, අද පවතින ආකල්ප, මේවා වෙනස්වීමට හේතු, එද සහ අද කෘෂි ආර්ථිකය, පෝෂණය, ලෙඩ රෝග පවුලේ සාමාජිකයන් ගණන, ආහාර රටාව, ආහාර පිළියෙල කිරීම, ක්‍රීඩා, ගැමි උත්සව, ඥාති සම්බන්ධතා, ආවාහ විවාහ සිරිත්, වත් පිළිවෙත් ගැමි නාඩගම්, හා ගැමි ගීත, විනෝදංශ, වන ගහනය, එහි තිබූ පළතුරු සහ වෙනත් ආහාර ආදිය පිළිබඳව හා අවට ලෝකයේ පැවැත්ම, වගාවන්ට ඉතා සම්ප සුර්යයාගේ කාර්යය භාරය, කෘෂි පරිසර පඳ්ධති, නයිට්‍රජන් හා කාබන් වක්‍රය, ජල වක්‍රය, ජලයේ වටිනාකම, ජලය අර පරිස්සමින් පාවිච්චි නොකිරීමෙන් ඇතිවන ප්‍රතිඵල ආදිය ගැන සැලකිය යුතුය.

පස පරිහරණය සහ පසේ වැදගත්කම, ශාකයට අවශ්‍ය පෝෂ්‍ය පදාර්ථ හා එය ලබා ගන්නා ආකාරය, මිනිසුන් හා සතුන් අතර සම්බන්ධතාවය, ආහාර දමය හා ආහාර ජාලය, ඒකාබද්ධ පළිබෝධ පාලනය, ඒකාබද්ධ ගොවිතැන් ක්‍රම, ජෛව විවිධත්වය හා එහි ආරක්ෂාව, සෞඛ්‍ය කටයුතු ආදී සමාජයේ පැවත ආ කටයුතු ආදී කරුණු පිළිබඳව සාමාජිකයන් සරලව දැනුවත් කළ යුතු අතර, පරිසරයේ අන්තර් ක්‍රියාකාරකම් පහදවීම ද ඉතා වැදගත් වේ.

මෙම කරුණු පිළිබඳව ක්‍රමවත් වැඩ සටහනක් සකස් කර ක්‍රමයෙන් දැනුවත් කිරීම හා එදිනෙද පවතින ගැටළු සහ විසඳුම් ගැන සාකච්ඡා කිරීමෙන් ඉතා සාර්ථක ආරම්භයක් ලබා ගත හැකි අතර, එහෙත් මෙතෙක් සිදුවී ඇත්තේ එය නොව ග්‍රාමීය

මට්ටමේ නිලධාරීන් විසින් ගොවීන්ට මූල්‍යාධාර දෙන බව පොරොන්දු වී සංරක්ෂණ ක්‍රම ඉටු කරවා ගැනීමය. මෙය තිරසාර ක්‍රියාදාමයක් නොවේ.

ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය තුළින් මෙතෙක් තොරතුරු රැස් කල ආකාරයන් අනුව මෙම ප්‍රවේශය දිරිමත් වීමක් ලබා නැත. එනම් සම්ප්‍රදානුකූලව කාර්යාලයේදී සකස් කර ගන්නා ලද විස්තර පත්‍රිකාවක් පිරවීම කර ඇත. එසේ නොව ගොවීන් සමඟ සුභදායීතාවය ගොඩනගා ඉටු කිරීමට යන කාර්යයන් පිළිබඳ මනා පැහැදිලි කිරීමක් නොකර සාකච්ඡා මගින් සැබෑ තොරතුරු ලබා ගත යුතුය. නැතහොත් ඉඩම් හිමියන්ගේ වාසි තකා පිළිතුරු ලබාදේ. එවිට වැරදි තිරණ වලට එළඹී ඉදිරි කටයුතු ඒ මතම කිරීමට සිදුවේ. එසේ නොව ප්‍රජාවේ විවිධ සාමාජික ආර්ථික පසුබිම් මත පිවිත්වන අයගේ තොරතුරු, ප්‍රජාවේ අවශ්‍යතා ආදිය පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් කරුණු එකතු කල යුතුය. එහෙත් දැනට මේ පිළිබඳ අවධානයක් යොමු නොකරයි. යොමු කළත් එම කරුණු විශ්ලේෂණය කර මතු ප්‍රයෝජනය සඳහා යොදා ගන්නා බවක් දැකිය නොහැක. එම නිසා තිරසාර විසඳුම් වලට පැමිණීමට නොහැකි තත්ත්වයක් ඇතිවේ.

සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයේ ඉතා ප්‍රයෝජනවත් අංශයක් වන සහභාගිත්ව ශිල්ප ක්‍රමයක් භාවිතා කරනුයේ එම සාමාජිකයන්ට ගැටළු හඳුනා ගැනීමට සාකච්ඡා දිරිගැන්වීමට තොරතුරු රැස්කිරීමට හා ගැටළු විසඳන ආකාරයන් අවබෝධ කර ගැනීම ආදිය සඳහාය. එහිදී සිදුකරනුයේ පිටත ස්ථානයක හැකි තරම් දෘෂ්‍යාධාර යොදා ගැනීමය. මෙයද ප්‍රයෝජනයට නොගැනීම නිසා ගැටළු

හඳුනා ගැනීම ගැන අවබෝධය අඩු වනවා මෙන්ම විසඳා ගැනීමට ඇති අවශ්‍යතාවයද ඔවුන්ට ඇති බවක් නොදැනේ. මෙය විශාල අඩුපාඩුවක් වේ.

එමෙන්ම සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයේ ඉතා වැදගත් කොට සැලකිය හැකි නව සංකල්පයන් තේරුම් ගැනීම, මෙම කරුණු අනෙකුත් ඒවායින් නිවැරදිව තෝරා බේරා එම කරුණු කුමක්ද යන්න දැන ගැනීම හෝ සොයා ගැනීම ඉතාම අවශ්‍ය වේ. මෙය කණ්ඩායම් මෙහෙයවන්නන් ලබාගත යුතු මූලික සුදුසුකමකි. බොහෝ ව්‍යාපෘති මේ අයුරු කටයුතු නොකරන නිසා අතරමඟදී අර්බුදකාරී තත්ත්වයකට මුහුණපායි. උදාහරණයක් ලෙස මෙම සංකල්පයන්ගේ පළමු අංශය ගෙන හැර දැක්විය හැක.

පැරණි සංකල්පය

ජලාධාර කළමනාකරණය පස සංරක්ෂණය මත සමබර වේ.

නව සංකල්පය

ස්වාභාවික සම්පත් දියුණු කිරීම දුප්පත්කම නැති කිරීම හා සියළු මිනිස් සංවර්ධනය මත සමබර වේ.

මේ ගැන සලකා බැලීමෙන් මෙතෙක් පැවැති ව්‍යාපෘතිවල කටයුතු ආරම්භ කළේ පැරණි සංකල්ප මත රැස්වීමක් පවත්වා ගොවීන් රැස්කර පස සංරක්ෂණ කටයුතු කිරීමට දන්වා ඒ සඳහා මුදල් ලබා දෙන බව පැවසීමයි. එමෙන්ම මෙය ක්‍රියාත්මක කිරීමට එන නිලධාරීන් ලබා ඇති පුහුණුව ද වන්නේ ඉඩමක් මැනීම, සංරක්ෂණ කටයුතු සලකුණු කිරීම, සිතියම් ඇඳීම ආදිය වේ. ඔවුන්ට මිනිස් සංවර්ධනයන් පිළිබඳව ද පුහුණුවක්

ලබාදී නොමැත. මේ අනුව බලන කල පැරණි සංකල්පය ඉහළ සිට පහළට ගලා වන බවක් පෙනේ. එය නිලධාරීන්ට පහසු ක්‍රමයක් වන අතර එමගින් ව්‍යාපෘතිය තිරසාර නොවේ.

නව සංකල්පයන් සඳහා සියළු මනුෂ්‍ය සංවේදන කටයුතු ඉටු කිරීම, ස්වාභාවික සම්පත් දියුණු කිරීම හා දුප්පත්කම නැති කිරීම සහ ජීවන තත්ත්වයන් උසස් තත්ත්වයකට ගෙන ඒම යන කරුණු සැලකිල්ලට ගත යුතුය. පළමුවෙන්ම ගොවීන්ගේ පවතින තත්ත්වය හා ගති පැවතුම් සිරිත් විරිත් ආදී සියල්ලම එකිනෙක දැනගෙන තිබිය යුතුය. එසේ නොවුවහොත් තිරසාර(භාවය සඳහා ආරම්භයක් කළ නොහැක. එසේම සම්ප්‍රදානුකූලව තොරතුරු එකතු කිරීමේ ක්‍රමයෙන්ද ආරම්භ කල නොහැක. එම නිසා පළමුව මිනිස් සංවේදන කටයුතු ආරම්භ කිරීමට පෙර මානසික සංවේදනයක් ඇති කළ යුතුය. සුදුසු ක්‍රමෝපායක් තෝරා ස්වාභාවික සම්පත් දියුණු කිරීම හා මෙය සනාථ කිරීමට සැහෙන ප්‍රායෝගික හා න්‍යායාත්මක කරුණු සහ ක්‍රියාවන්ගෙන් දැනීම ඇති කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය. එවිට එම කණ්ඩායම් තම තමන්ගේ ජලාධාරයන් දියුණු කිරීමට අවශ්‍ය කරුණු වටහා ගැනීමෙන් එය තමන් විසින් කළ යුතු යැයි තීරණයකට එළඹී නොමිලේ ලැබෙන පහසුකම් අගය කොට සළකයි. එම ඉටු කර ගන්නා ලද කාර්යයන් ඔවුන් විසින්ම ආරක්ෂා කර ගැනීම පිළිබඳ හැඟීම් ඇති වන්නේ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශයේ කටයුතු එකිනෙකට ඉටු කිරීමෙනි. එනම් තොරතුරු රැස්කිරීම, ආකල්ප වෙනස් කිරීම, ගැටලු හඳුනා ගැනීම, විසඳුම් ඇතුළු සියළු කටයුතු ගොවීන් සමඟ නිතර කටා කිරීමෙන් කටා කිරීම හා ගොවීන් කරන සෑම ක්‍රියාවකටම

සම්බන්ධ කර කටා කිරීමෙනි. නමුත් මෙය පැරණි හා නව සංකල්ප මත ආරම්භ කළ විට සමබරතාවයක් දැකිය නොහැකි අතර, එහි අසාර්ථක භාවය බොහෝ විට දැකිය හැක. මෙම නව සංකල්පයන් 22 ක් පමණ ඇත. ඒවා ගැන බුද්ධිමත්ව අධ්‍යයනය කර හැකියාවන් දියුණු කර ගෙන ගොවීන් වෙත යෑම කළ යුතුය.

ජලාධාර තිරසාර සංවේදනය සඳහා ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය යොදා ගැනීමේදී ආකල්ප වෙනස් කල යුත්තේ ඇයි?

ජලාධාර තිරසාර සංවේදනයේදී එක් සංවේදන ක්‍රියාවලියක් ලෙස ගණන් ගත හැක්කේ ආකල්ප ක්‍රමවත් කිරීමයි. මෙය මානසික සංවේදනය වේ. මෙයින් තේරුම් ගත යුත්තේ මෙතෙක් පැවැති සංවේදන ක්‍රියාවලියට හා ව්‍යාපෘති වලට ඉටුකළ නොහැකි වුණු ක්‍රියාවලියක් මේ මගින් ඉටු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන බවයි. මෙම ආකල්ප ක්‍රමවත් කිරීම මගින් එම ජලාධාර තිරසාර සංවේදනයට ක්‍රමයෙන් පියවරින් පියවර ළඟාවේ. මෙය එකවිට කළ නොහැකිය. ඇතැම් විට එම ව්‍යාපෘතිය පවත්නා කාලය තුළම නිතර මෙනෙහි කළ යුතු කරුණකි. මෙයට අදාළ විෂය කරුණු පූර්වෝක්තව සඳහන් කල ද එම ව්‍යාපෘති ග්‍රාමීය මට්ටමෙන් ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරියා ගොවියාගේ පවතින තත්ත්වයට අනුව නව කරුණු එකතු කිරීම පිළිබඳව තේරුම් ගත යුතුය. එමෙන්ම මේ සඳහා දේශණ පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන අතර, ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් ද අත්‍යවශ්‍ය වේ. එනම් අත්දැකීමෙන් දැනීම ලබා ගැනීම ඉතා අවශ්‍ය වේ. මේ සඳහා අවශ්‍ය අවස්ථාවන් සලස්වා දිය යුතු ය. එමෙන්ම සහභාගිත්ව පර්යේෂණ කටයුතු වලටද යොමු කළ යුතු ය. ප්‍රජා දයකත්වය පිළිබඳවද කටා කළ යුතුය.

තවද ප්‍රදේශයේ පවතින අවශ්‍යතා මත උද්ගත වූ ගැටළු හා සංකීර්ණ තත්ත්වයට පත්වූ නොයෙක් ආකාරයේ ගැටළු විසඳීමේදී රජයෙන් විසඳුම් ලබා දෙන තුරු බල නොසිට එම ගැටළු විසඳ ගැනීමේ ආකාරය අනුව විශ්ලේෂණය කිරීමේ හැකියාව ආකල්ප වෙනස් කිරීමෙන් පසු ගොවියාට ලැබේ. මේවා සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය ඉදිරියට ගෙන යාමට උදව්වන නිර්ණායකයක් වේ. විශාල ජලාධාරයක් නිරීක්ෂණය කිරීමේදී එහි තුල ගමක් හෝ ගම් කිහිපයක් තිබිය හැක. මෙම ගම් හෝ ගම් කිහිපයක් සලකා බැලුවහොත් සමහර විට එම ගම කෙළවර වන රොඳක් පිහිටා ඇත. එමගින් ගම් වැසියන් දර අවශ්‍යතා හා වෙනත් අවශ්‍යතා සපුරා ගනී. නමුත් එම වන රොඳ මගින් ජලය සපයා දෙන ආකාරය ඔවුන් නොදනී. එමෙන්ම අධිරාජ්‍යවාදී පාලනයෙන් පසු මෙම ගැමි ගොවි ජනතාව ආත්ම විශ්වාසය හා ආත්ම ශක්තිය නැති අනුන් යටතේ ජීවත්වන පිරිසක් බවට පත්වී ඇත. මේ නිසා පොදු වස්තුවක් තමන්ගේය යන හැඟීමෙන් කටයුතු කිරීමට නොපෙළඹෙන ස්වභාවයක් දක්නට ඇත.

කෙසේ වෙතත් ඔවුන් සම්පත් ලබා ගැනීමේ තරඟයකට යොමු වී ඇත. මෙම ගම්වල ජීවත්වන අයගේ ජනගහණය හා සත්ව ගහණය කාලයත් සමඟ වැඩිවේ. එවිට ජලය සපයන කැළඳ ආක්‍රමණය කිරීමක් සිදුවේ. ඉඩම් අක්‍රමවත් ලෙස පරිහරණය කෙරෙයි. ඉන්පසු ජල හිඟතාවයන්ට සහ අනෙකුත් ආර්ථික ප්‍රශ්න ඔවුන්ට බලපායි. එම ප්‍රශ්න විසඳීම රජයෙන් ඉටුකළ යුතු බව සිතා බලා සිටියි. මෙයින් ඔවුන්ගේ දුප්පත්කම හා නුගත්කම වැඩිවන්නා සේම බලවතුන් ගේ වහල් භාවයටද ඔවුන් පත්වේ. එම නිසා මේ අයගේ ආකල්ප යහමඟට හරවන්නේ නැතිව

තිරසාර ජලාධාර කළමනාකරණය කිරීමට ඔවුන්ට භාරදීම මගින් අපේක්ෂිත සැලසුම් කිරීම, නඩත්තු කිරීම හා ඇගයීම වැනි කාර්යයන් සඵල කර ගත නොහැක.

ජලාධාර තිරසාර සංවිධිතය සඳහා ඒකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය යොදා ගැනීමේදී ප්‍රතිලාභීන්ගේ දයකත්වය කෙසේ විය යුතුද?

මේ සඳහා ප්‍රතිලාභීන්ගේ දයකත්වය ඉතා වැදගත් ස්ථානයක් ගනී. ඒ මන්ද යත් ප්‍රතිලාභීන්ගේ දයකත්වය මත එම කාර්යයන් ඉටු වුවහොත් පමණක් තමන්ගේ යන හැඟීම ඇතිවන බැවිනි. එසේ නොවුනහොත් මෙයට පෙර පැවැති පිළිවෙල අනුව ඒ ඒ ව්‍යාපෘතීන්ගේ අවශ්‍යතාව මත යම් කාර්යයන් ඉෂ්ඨ කර ඒ සඳහා මුදලක් ලබා ගෙන ඇති බැවින් ප්‍රතිලාභීන් ඒ පිළිබඳ පසු විපරම් නොකරන අතර, එය අගය කිරීමක් ද සිදු නොකරයි. එබැවින් ඒ ඉටු කළ කාර්යය බලා සිටියදීම විනාශ වී යයි. එය ආරක්ෂා කර ගැනීමට කිසිවෙකු ඉදිරිපත් වන්නේ ද නැත. මෙම කරුණ මත ප්‍රතිලාභීන්ගේ දයකත්වයේ වටිනාකම වැටහෙනවා ඇත.

එමෙන්ම එක් එක් ජලාධාරයන්ගේ විවිධත්වය මත එහි ප්‍රජා දයකත්වය විවිධ විය යුතුය. සමහර විට එක් එක් සාමාජිකයාගේ පැවැත්ම මත ද එම දයකත්වය වෙනස් විය හැක. මෙම කරුණු ආකල්ප වෙනස් කිරීමේදී සාකච්ඡා කළ යුතුය. සමහර සාමාජිකයන්ට විවිධ විශේෂ කුසලතා තිබිය හැක. එම කුසලතා මිල කල හැකිය. ඒවා ලබා ගැනීමේදී ආර්ථික වශයෙන් මිළ කර ලබා ගත යුතුය. නැතිනම් ඔවුන්ට එය අවාසියකි. එයින් අන් අය තම හැකියාවන් හා කුසලතාවයන් දියුණු කර ගැනීමට උනන්දුවක් දැක්වියි.

ආකල්ප වෙනස් කර ගැනීම සඳහා පවත්වන මූලික රැස්වීම් සාකච්ඡා වලදී මෙම දීමනා පිළිබඳව කටා කල යුතුය. ප්‍රජාදයකත්වය ලබා ගැනීමේ යෝජනා ඉදිරිපත් කල යුත්තේ එම ආකල්ප වෙනස් කිරීමේ සාකච්ඡා සැහෙන දුරට සාර්ථක වුවාට පසුවය. එසේ නොවුනහොත් ඔවුන් එම සාකච්ඡා වලට සහභාගි නොවීමට ද පුළුවන. අදහස් සාර්ථකව ප්‍රකාශ කිරීම හා ධන ආකල්ප ගොඩ නැගී එන විට පහත ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කළ යුතුය. එනම් මෙම සංවර්ධන කටයුතු සඳහා ඔබලාගේ දයකත්වය කුමන ආකාරයට ලබා දිය හැකි ද? එමෙන්ම ලබා දිය හැකි ආකාරයද විස්තර කර ගත යුතුය. එවිට නියම ආකාරයෙන්ම ආකල්ප වෙනස් වී තමා සිටින තත්ත්වයෙන් මිදීමට යම් කැපවීමක් අවශ්‍ය බව ඔවුන් විසින්ම තේරුම් ගනියි. ඒ අනුව ඔවුන් නොයෙක් යෝජනා ඉදිරිපත් කරයි. ඉන්පසුව දෙපාර්ශවයම එකට එකතු වී සාකච්ඡා කර ඉතා සුදුසු තීරණ තීරණ වලට එළඹිය යුතුය. ඒ කෙසේ වෙතත් එම අයගේ ආර්ථිකය ඉහළ මට්ටමට එනතුරු එම අයට ජීවත්වීම සඳහා මුදල් අවශ්‍යතාවයන් ඇති බව අප සිතා ගත යුතු ය. නැතිනම් වැඩපිළිවල අසාර්ථක තත්ත්වයකට පත්වේ.

තවද, මෙහි වැදගත් අංගයක් වන සහභාගිත්ව පර්යේෂණ කටයුතු ද ඒ සඳහා යොදා ගැනීමෙන් ගොවි මහතුන්ට මෙලෙස භාවිතා කෙරෙන තාක්ෂණික කාර්යයන් වල විනිවිද භාවය හා ඒවා එත්තු ගැන්වීම මගින් ඔවුන්ගේ සිත්වල ඇති වන්නාවූ ධන ආකල්පමය හැඟීම් තවදුරටත් තහවුරුවීම නිසා තීරණ සංවර්ධනය කරා ගමන් කිරීමට ඇති බාධක මගහරවා ගැනීමට ආකල්පය වෙනසක් කළ හැකිය. මෙම සහභාගිත්ව

පර්යේෂණ කටයුතු මුලින්ම සැලසුම් කළ නොහැකිය. සැලසුම් සකස් කල යුත්තේ කුඩා ගොවි කණ්ඩායම් සමඟ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් සහ දේශන මගින් තාක්ෂණික කරුණු ඉදිරිපත් කර එම කරුණු යම් විටෙක ක්‍රියාවට නංවා පෙන්වීමෙන් අනතුරුවය. මෙය එම ගොවීන්ගේ වගකීම හා සහභාගිත්වය මත නිලධාරීන්ගේ වගකීමෙන් සිදුවන ක්‍රියාවකි. මේ සඳහා යෝජනා එම කණ්ඩායමේ සාමාජිකයින්ගෙන්ම මතු වීමට ඔවුන් උනන්දු කළ යුතුය.

උදාහරණයක් ලෙස පස සෝදයාම කිනම් ප්‍රමාණයකින් සිදුවේ ද යන්න සොයා බැලීම සඳහා පස සංරක්ෂණය කළ ඉඩමක් හා නොකල ඉඩමක වෙන් වෙන් වශයෙන් පොළොව මත පසේ මට්ටමට කුංකු සවිකර මසකට වරක් බැගින් පරීක්ෂා කර නිරීක්ෂණයන් දීඝිකාලීනව සලකා සාකච්ඡා කළ හැකිය.

තවද සමහර ගොවීන් මතුපිට පස නිසරු යයි පැවසීමට පුළුවන. එවිට මතුපිට පස හා ගැඹුරු පස වෙන වෙනම ගෙන පැළෑටිය බැගින් සිටවා පැළෑටියේ වර්ධනය නිරීක්ෂණය කළ හැක. මෙම කාර්යයන් ඉතා සරළ විය යුතුය. එමෙන්ම ඇසට පෙනෙන වෙනස්කම් ඇති ඒවා විය යුතුය. යම් අවස්ථාවල සාමාජිකයන් විසින් සොයා ගන්නා ලද අලුත් තාක්ෂණික කරුණු ද ඉදිරිපත් වේ. මේ පිළිබඳව අනෙකුත් සාමාජිකයන් අතර සැක පහළ වුවහොත් කණ්ඩායම් එකතු වී එය අත්හදා බලා ස්ථිර නිගමනයකට එළඹිය හැක. මෙලෙස පවත්වන ක්‍රියාවන් සහභාගිත්ව පර්යේෂණ කටයුතු නම් වේ. තවද ගොවීන්ගේ විශේෂ ගැටළු තිබිය හැක. මේවා දීඝිකාලීනව පර්යේෂණ කිරීමට සිදුවන ඒවාද විය හැක. මෙම පර්යේෂණ

කටයුතු ගොවීන්ගේ දැනුවත්වීම තුළින් ඉටු කිරීමෙන් ගොවීන්ගේ සහාය ලබා ගත හැක. සහභාගිත්ව පර්යේෂණ කටයුතු මගින් ගොවීන්ගේ ආකල්ප වෙනස් කිරීම, කාර්යයන් ක්‍රමවත්ව කිරීමට පුරුද්දක් ඇති කිරීම, යමක් නිවැරදිව කිරීම හා අභ්‍යාස මගින් දැනීම ලබා ගැනීම ආදී ප්‍රයෝජන උකහා ගත හැක. මෙවැනි දේ මෑතකදී සිදු නොවීය.

එමෙන්ම මෙම ප්‍රවේශයේ කටයුතු සඳහා කණ්ඩායම් කිරීමේදී පළමුව ජලාධාර ප්‍රදේශයේ භූවිෂමතා පිහිටීම පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. එහි ජල ප්‍රභවයන් හා ජලය ගලා යන ආකාර දියකඳුරු, මළ කඳුරු, නෙත්ති කාණු, ඇලවල් ආදිය පිළිබඳව හා ඒ ඒ පෝෂක ප්‍රදේශයන් අයත් වන ඉඩම් පිළිබඳවද දැනීම ලබා ගත යුතුය. එමෙන්ම ඉඩම් හිමියන්ගේ පදිංචිය හා ඉඩම්වල අයිතියේ ස්වභාවය පිහිටීම ආදිය පිළිබඳවද දැනීම ලබා ගත යුතුය. මෙම තොරතුරු ඉදිරි සැලසුම් සඳහා ද ඉතා ප්‍රයෝජනවත්ය. ගොවීන් තම තමන්ගේ ඉඩම්වල පදිංචිව සිටි නම් කණ්ඩායම් කිරීම පහසු වේ. බොහෝ ජලාධාරවල ගොවීන් පදිංචිව සිටින්නේ මිටියාවතේය. ඇතැම් විට ඔවුන්ට අයත් කඳුකර ඉඩම් එක යායටද නැත. එවිට ඔවුන් කණ්ඩායම් කිරීම අපහසු වේ.

ඇතැම් විට කඳුකර ප්‍රදේශ වල පදිංචි වී ඇති අයද සිටියි. මේ ආකාරයට කණ්ඩායම් කිරීම ඉතා සංකීර්ණ වූ අවස්ථාවල සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් වීම සඳහා ඔවුන්ට ඉඩදිය යුතුය. කටයුතු කරගෙන යන අවස්ථාවලදී අවශ්‍යතාව අනුව ඔවුන් විසින් ස්ථිර වශයෙන් හොඳ ක්‍රමයකට කණ්ඩායම ඇති කර ගනී. කෙසේ වෙතත් ජලාධාර

කළමනාකරණයේදී කණ්ඩායම් වීම සඳහා ඉතා යෝග්‍ය ක්‍රමයක් පහත දැක්වේ.

මෙහි සඳහන් ප්‍රධාන ඇළ පෝෂණය වී ඇත්තේ දිය කඳුරු මළ දියකඳුරු කුඩා ඇලවල් නෙත්ති කාණු ආදියෙන්ය. ඒ අනුව එම කුඩා ජල පෝෂක ප්‍රදේශයේ ඉඩම් අයිතිකරුවන් හෝ පදිංචිකරුවන් අනුව ගොවීන්ගේ ප්‍රමාණය මත කණ්ඩායම් කල හැක. විත්‍රයේ දැක්වෙන ආකාරයට කණ්ඩායම් 6 ක් පෙන්වුම් කර ඇත.

මේ ආකාරයට ඉදිරිපත් කරන යෝජනා හා දැනුවත් කිරීම් මත ඔවුන්ගේ ආත්ම ගෞරවය ආරක්ෂා වන අයුරු ඔවුනොවුන් එකතු වී ඉතා සුදුසු ආකාරයට කුඩා කණ්ඩායම් පිහිටුවා ගනී. තවද කණ්ඩායම් වල අරමුණ එකක් වුවත් ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් වලට යොමු වන විට ඒ ක්‍රියාකාරකම් වල පහසුව සඳහා ද ඉතා සුදුසු කණ්ඩායම ඇති කර ගැනේ. තවද ප්‍රදේශයේ සිතියම ඇද තමන් සිටින ස්ථානය ලකුණු කර කණ්ඩායම් වීම ද කළ හැක. ගමක කුඩා කණ්ඩායම් එකතු වී ප්‍රජා මූල සංවිධානයක් පිහිටුවා ගත යුතුය. මෙහි සාමාජිකයන් ප්‍රාදේශීය වශයෙන් හා දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් සම්බන්ධතාවයන් පවත්වා ගත යුතු ය. අවසාන වශයෙන් කුඩා ජලාධාර ප්‍රදේශ අනුව කණ්ඩායම් වීමේ විශේෂ වාසි වශයෙන් ගොවිපලෙන් බැහැර සංරක්ෂණ කටයුතු කරගෙන යාමේ පහසුව හා ඒවා නඩත්තු කිරීමේ හැකියාවන් ලැබෙන අතර, පොදු විනාශකාරී ක්‍රියාවන් වළක්වා ගැනීමේ හැකියාව ද ලැබේ. (ගිනි තැබීම හා වන විනාශ ආදිය) ඒ නමුත් නව ව්‍යාපෘති වල කුමන හෝ ආකාරයකට කණ්ඩායම් කිරීම සිදුකර ඇත.

ප්‍රජා මූල සංවිධාන තුළ නායකයින් පත් කිරීමට කටයුතු කිරීමේදී එම ගොවීන් මනාව දැනුවත් කළ යුතුය. අවබෝධයක් ලබාදිය යුතුය. එම නායකත්වය සෑම පුද්ගලයෙකුටම දැරිය හැකි බව හා තමාටත් වාරයක් ලබාගෙන අලුත් දෙයක් තම සමාජයට ඉදිරිපත් කර තම තමන්ගේ දියුණුව ඇති කර ගැනීමේ පරමාර්ථයෙන් ජලාධාර සංවර්ධනය කිරීම කළ හැක. නමුත් බොහෝ විට ගම්බදව දැනට සිටින නායකයින් පත්කර ගැනීමට ඉඩ දීම පහසු වුවත් රාජකාරි කටයුතු කිරීම ඇතැම් විට තිරසාර භාවයට බාධාවක් විය හැක. කණ්ඩායම් ගොඩ නැගීමේදී භාවිතා කළ හැකි ශිල්ප ක්‍රම 36 ක් පමණ ඇත. කණ්ඩායම් ගොඩ නැගීම සඳහා ඒවා භාවිතා නොකිරීම නිසා එම කණ්ඩායම් තුළ එකමුතුභාවයන් දැකිය නොහැක. එමෙන්ම තිරසාරභාවය ළඟා කර ගැනීමට ඇති නිර්මාණාත්මක හැකියාවන් වර්ධනය වී ද නැත. අලසකමින් කියනදේ කර සිටින බවක් පෙනේ.

බොහෝ ව්‍යාපෘතිවල ග්‍රාමීය මට්ටමේ මහ පෙත්වීමේ කටයුතු සඳහා යොදා ගන්නා නිලධාරීන්ට බොහෝ විට ව්‍යාප්ති කටයුතු පිළිබඳ අත්දැකීමක් නැත. ග්‍රාමීය සමාජය සමඟ කටයුතු කිරීමේදී අවශ්‍ය මූලික දැනීම ද ඉතා අඩුය. එහෙයින් තිරසාර භාවය අරමුණු කර වැඩ සටහන් ආරම්භ කළත්, එය ගොවියා වෙත ගෙන යන ව්‍යාප්තිකාරකයා වන නිලධාරියා එසේ වීම එම ව්‍යාපෘති අසාර්ථක වීමට මූලික හේතුවක් ද වේ. ප්‍රථමයෙන් මූලික පුහුණුවක් ලබාදී පළපුරුදු නිලධාරීන් සමඟ අඩු වශයෙන් මාස හයක පමණ කාලයක් වත් ක්ෂේත්‍රයේ කටයුතු කිරීමට අවස්ථාව සලස්වා දිය යුතු ය.

තිරසාර සංවර්ධනය සාර්ථක කර ගැනීමට යොදා ගත හැකි ක්‍රියාකාරකම් කිහිපයක්:

1. ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සහභාගිත්ව ප්‍රවේශය යොදා ගන්නේ නම් එම ක්‍රමවේදය පිළිබඳව න්‍යායාත්මක දැනීම පමණක් ලබා ඇති අය නොයොදවා දීඝිකාලීනව ව්‍යාප්ති කටයුතු පිළිබඳ ක්ෂේත්‍ර පළපුරුදු ඇති නිලධාරීන් යොදවා ගැනීම සාර්ථකත්වය සඳහා ඉවහල් වේ.
2. ව්‍යාපෘතිවල කටයුතු අසාර්ථක වීම මෙම ප්‍රවේශයේ දුර්වලකම් බව පෙන්වීම නිදහසට කරුණක් නොවන අතර එය නිසි ආකාරයට භාවිතයට ගැනීම වැදගත් වන්නේය.
3. මෙම ක්‍රමවේදය පිළිබඳ ජනතාව සමඟ ක්‍රියාත්මක කිරීම බෞද්ධ ධර්මානුකූලව වේ නම් අන්‍ය ආගම් වලද කියවෙන අද නැතිවී ගෙන යන එකමුතුකම. සමගිය ආදී ගුණ ධර්මයන් නැවත ටිකෙන් ටික ස්ථාපනය කළ හැකි බව ද තේරුම් ගත යුතුය.
4. ඒකාබද්ධ ගොවිතැන් විශේෂයෙන් වර්ෂා ජලයෙන් අවුරුද්දකට එක් කන්නයක් වගා කරන ගොඩ ඉඩම්වල සුදුසු පස සංරක්ෂණ කටයුතු කර ස්ථිර බෝග වගා කිරීමට ගොවීන් පෙළඹවීම හා ජීව වැටී හෝ තෘණ වැටී යොදා කිරි ලබා ගන්නා එළවන් ඇති කිරීමට ද ගොවීන් උනන්දු කරවීම.
5. ගොවීන් දැනුවත් කිරීමෙන් පසු ප්‍රායෝගික ක්‍රියාවන් ආරම්භ කිරීමට පෙර තම තමන්ගේ ඉඩම් පිළිබඳව පවතින තත්වයේ සිතියමක්. පෝස්ටර් ප්‍රමාණයේ කඩදසියක ඇඳ වර්ණ

ගැන්වීම. මේ සඳහා පැස්ටල් හා ඩිමයි කඩදසි භාවිතා කළ හැක. ඉන්පසු තමා විසින් සංවර්ධනය කිරීමට බලාපොරොත්තු වන ආකාරයට එම විත්‍රය ඇඳ වර්ණ ගැන්වීම. ඉන් අනතුරුව කණ්ඩායම වෙත මෙම විත්‍ර ඉදිරිපත් කර සාකච්ඡා කිරීමෙන් නිවැරදි සැලැස්මක් සකසා ගත හැක.

6. සිහිමට පුරුදු කිරීමේ තිත් හවයේ අභ්‍යාසය කිරීම (ගොවි ක්ෂේත්‍ර පාසැල් වැඩ සටහනේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකමක්)
7. පරිසර පද්ධති හඳුන්වාදීමේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියා (ගොවි ක්ෂේත්‍ර පාසැල් වැඩ සටහනේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකමක්)
8. ජල වක්‍රය, නයිට්‍රජන් වක්‍රය, ආදී ස්වාභාවික සිද්ධීන් විස්තර කිරීම.

ජලාධාර ප්‍රදේශ තිරසාර සංවර්ධනය සහ යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාවට නැංවීමට අවශ්‍යතාවය ඇති කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අධීක්ෂණය, තහවුරු කරවීම හා බුද්ධි වර්ධනය එකාබද්ධ සහභාගිත්ව ප්‍රවේශ තුළින් ක්‍රමානුකූලව පියවරෙන් පියවර ඇතිකල යුතුය. මෙයට උදා: ලෙස නිවසක තිරසාර සංවර්ධනය ඇති වන්නේ පවුලේ සියලු සාමාජිකයින් තමන්ගේ අරමුණු වැදගත්කම අනුව පෙළගස්වා ඒවා ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය උත්සාහයන් ගැනීමේ කාර්යය තුළිනි. එහි එක් සාමාජිකයකු එය අනවශ්‍ය බව සිතයි නම් ඔහු ඉන් ඇත්වේ.

නැතිනම් එම තිරසාර සංවර්ධනයට බාධාවක් වේ. ජලාධාර ප්‍රදේශ වල මේ ආකාර සිද්ධීන් ඇතිවේ. සියලු සාමාජිකයන්ගේ කැපවීම, අවශ්‍යතාවය, තමන්ගේ යන හැකිම, මත තිරසාර භාවය ගොඩනැගිය යුතුය. එමෙන්ම මෙම තිරසාර භාවය නොනවතින ක්‍රියාවලියකි. මෙය අඛණ්ඩව සිදුකල යුතු කාර්යයක් වේ. පවතින කාල වකවානු අනුව වෙනස්කම් වලට භාජන වෙමින් ඉදිරියට නොනවත්වා ගමන් කිරීමක් සිදුවිය යුතුය. තිරසාර භාවය ලඟාවීමට එම මිනිසුන්ගේ ආර්ථික, සාමාජික, හා මානුෂික සංවර්ධනයන් සමබරව ඉදිරියට යා යුතුය. එමෙන්ම ගොවි පවුල තුළින් තිරසාර සංවර්ධනය පළමුව ආරම්භ විය යුතුය.

මූලාශ්‍ර:

1. කණ්ඩායම් ප්‍රබෝධය අත්වැල කෘෂිකම් අමාත්‍යාංශය
2. පුහුණු කරන්නන්ගේ සම්පත් ග්‍රන්ථය - ජලාධාර කළමනාකරණය හා පස සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, නේපාලය
සහ
ග්‍රාමීය ඒකාබද්ධ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය මගින් ඉටු කළ පස සංරක්ෂණ වැඩ සටහනේ ලබාගත් අත්දැකීම්
3. මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ ක්‍රියාත්මක කල ගොවි ක්ෂේත්‍ර පාසැල් වැඩ සටහනෙන් ලබාගත් අත්දැකීම්
4. දෙවන කෘෂිකම් ව්‍යාප්ති ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ලබාගත් අත්දැකීම්
5. පරිසර 1 ව්‍යාපෘතිය යටතේ පිහිටුවන ලද බෝවතැන්න ජලාධාර කළමනාකරණ ආදායනයේ අත්දැකීම්